

Ajankohtaisia kuulumisia ympäristöhallinnosta

KIP YMPÄRISTÖPÄIVÄ, Villa Elba, Kokkola 15.6.2018

Jussi Reinikainen, SYKE

Esityksen sisältö

- Suomen ympäristökeskus SYKE
- Ajankohtaista ympäristöhallinnossa – MARA- ja MASA-asetukset
- Muuta aina ajankohtaista (ja henkilökohtaista)

Suomen ympäristökeskus SYKE

”SYKE on monialainen tutkimus- ja asiantuntijalaitos. Rakennamme kumppaniemme kanssa kestäväää yhteiskuntaa. Tarjoamme päätöksentekoon välttämätöntä tietoa, monitieteistä osaamista ja asiantuntevaa palvelua.”

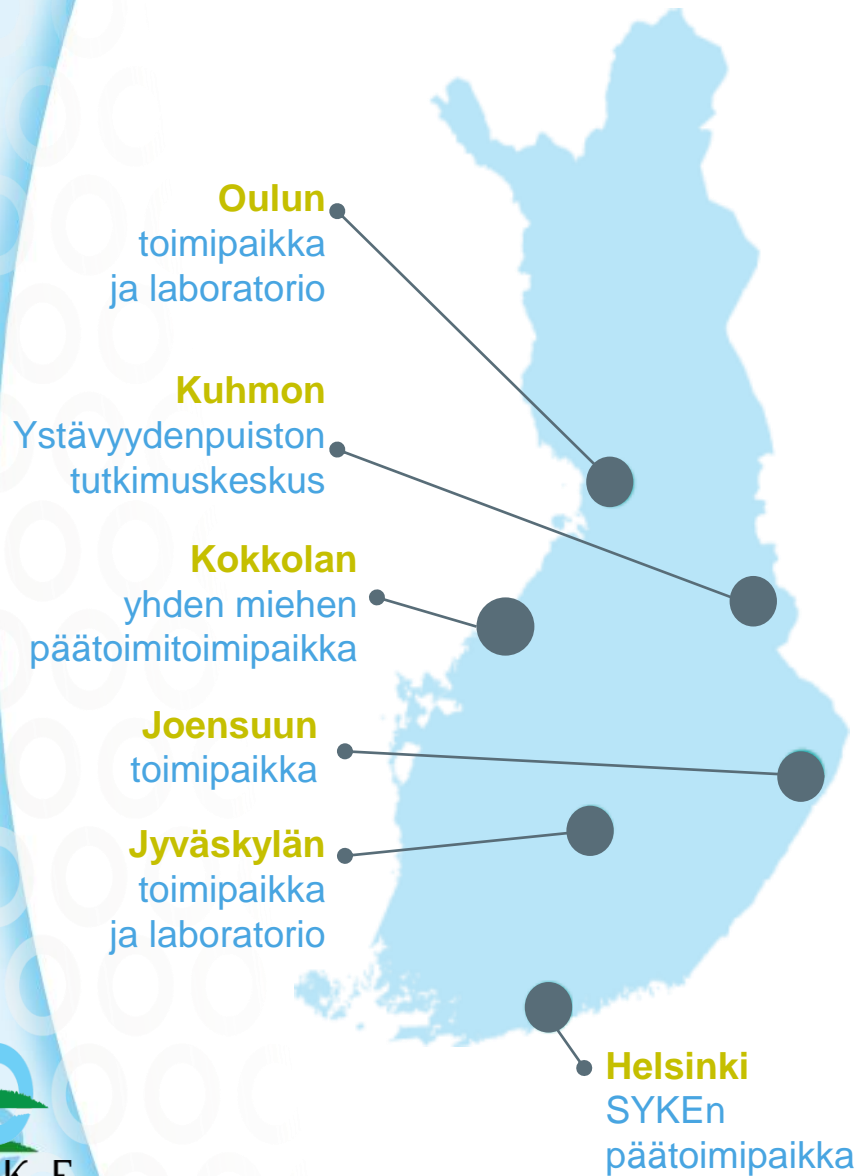
Ympäristön
tilan ja sen
muutosten
pitkäjänteistä
seurantaa

Uusinta
tutkimustietoa,
ympäristö-
analytiikkaa ja
tietopalveluja

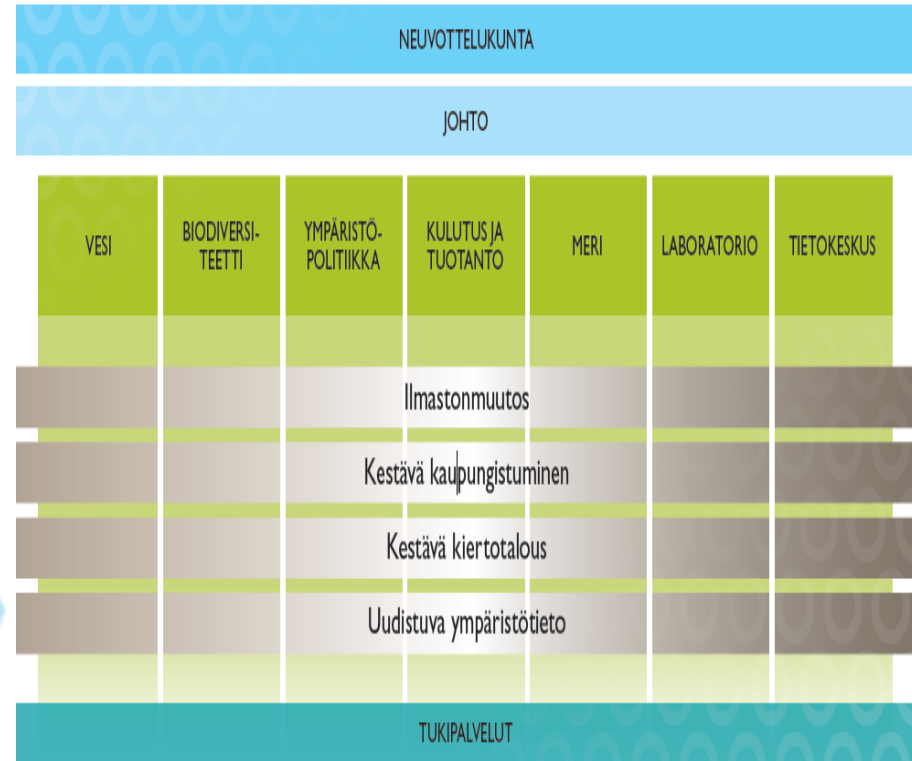
Yhteiskunta-
tieteellistä
ja luonnon-
tieteellistä
osaamista

Noin puolet
rahoituksesta
kilpailtua

SYKEN organisaatio

587 työntekijää (2017)

SYKE - Kulutuksen ja tuotannon keskus

- **Kestävä bio- ja kiertotalous - tuotteita ja palveluita koskevien ympäristönäkökohtien arviointi koko elinkaaren ajalta**
- Jätteiden synnyn ehkäisy ja jätehuolto
- Jätevedet
- Pilaantuneet alueet
- Haitalliset aineet
- Teollisuuden päästöt
- Tiedon tuottaminen (seurannat, tietojärjestelmät, selvitykset, tilastot)
- Tutkimustoiminta
- Säädösvalmistelu ja ohjeet
- Muut asiantuntijapalvelut
- Viranomaistehtävät

Ajankohtaista ympäristöhallinnossa – MARA- ja MASA-asetukset

MARA = Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (591/2006 -> 843/2017)

MASA = Valtioneuvoston asetus maa-ainesjätteen hyödyntämisestä maarakentamisessa (uusi, valmisteilla)

Ylätason tavoitteita – hallitusohjelman painopistealueet ja kärkihankkeet

- Työllisyys ja kilpailukyky
  - Osaaminen ja koulutus
  - Hyvinvointi ja terveys
  - **Biotalous ja puhtaat ratkaisut**
  - Digitalisaatio, kokeilut ja **normien purkaminen**
-
- Kärkihanke: Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön
    - Mm. Jätteiden hyödyntämisen edistäminen lupamenettelyä keventämällä
- **Ympäristöhallinnolla keskeinen rooli tavoitteiden toteutumisessa**
- Sääntelyn (ml. ohjeistus) ja hallintomenettelyjen johdonmukaisuus tavoitteisiin peilaten
  - Sidosryhmäyhteistyön edistäminen (ml. eri hallinnonalojen välinen yhteistyö)
  - Ylätason tavoitteet eivät aina vastaa henkilötason asenteita...

Ratkaisujen Suomi

Neuvottelutulos strategisesta hallitusohjelmasta

MARA- ja MASA -valmistelun lähtökohtia

- Monet teollisuuden sivuvirrat sekä rakentamisen purkujätteet ja ylijäämämaat hyödyntämiskelpoisia
  - Sellaisenaan tai käsiteltynä
  - Näiden materiaalien syntymistä usein vaikea kokonaan välttää
- Materiaalien jäteluonne vaikeuttaa niiden hyödyntämistä
  - Ympäristölupa ja muut lainsäädännön velvoitteet
  - Aiheuttaa epävarmuutta ja vaikeuttaa toiminnan suunnittelua
- Hyödyntämiskelpoista ainesta ohjautuu loppusijoitukseen
  - Luonnonvarojen käyttö, kuljetusmatkat ja päästöt lisääntyvät
  - Etusijajärjestys ei toteudu
- Vanha MARA-asetus (Vna 591/2006) kattoi vain muutaman jätejakeen
  - Soveltaminen rajoittunut lähinnä betonimurskeelle
  - Tiukahkot ympäristökriteerit, jotka eivät huomioi maarakentamiskohteiden erityispiirteitä

→ **Säätelyä kehitettävä!**

Tavoitteet ja aikataulu

- Korvata jätemateriaaleilla maarakentamiseen muutoin tarvittavien neitseellisten luonnonvarojen käyttöä ja vähentää siitä aiheutuvia haittoja
- Helpottaa päätöksentekoa ja keventää hyödyntämisen hallinnollista menettelyä riittävää ympäristönsuojelun tasoa vaarantamatta
- Parantaa alalla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä, yhdenmukaistaa toimintakäytäntöjä ja parantaa niiden laatua
- Uusi MARA-asetus 843/2017 voimaan 1.1. 2018
- MASA-asetus viimeistelyssä
  - Lausuntokierrokselle elo-syyskuussa 2018
  - EU-notifiointi (3 kk)
  - Voimaan alkuvuodesta 2019

→ **Paljon keskustelua ja sidosryhmäyhteistyötä!**

Soveltamisalaan kuuluvat jätteet

MARA - vanhat

- betonimurske
- kivihiilen-, puun- ja turpeenpolton lento- ja pohjatuhkat, leijupetihiekka

MARA - uudet

- tiilimurske
- käsitelty yhdyskuntajätteenpolton kuona
- asfalttimurske
- valimohiekat
- kierrätysrenkaat ja rengasrouhe
- jätekalkki

MASA

- rakentamisen maa-ainesjätteet
  - haitallisia aineita sisältävä maa-ainesjäte
  - muita epäpuhtauksia sisältävä maa-ainesjäte
  - jäteperäisillä sideaineilla stabiloitu maa-aines, maaperä ja sedimentti
  - käytetty hiekoitushiekka ja raidesepeli
- stabiloinnissa käytettävät jätteet
  - maaperän (in situ) ja maa-aineksen (ex situ) stabilointi jätteeksi luokiteltavilla side- ja täyteaineilla

Kuva: Anna Niemelä

Asetusten pääasiallinen sisältö

- Suunnitelmallinen hyödyntäminen maarakentamiskohteissa
  - Väylät, kentät, vallit, teollisuus- ja varastorakennusten pohjat (MARA + MASA)
  - Täytöt, stabiloidut rakenteet (MASA)
  - Ulosrajaukset tietyille ”herkille” alueille
- Hyödyntämistä ja välivarastointia koskevat yleiset vaatimukset
  - Jätteen laatu (ympäristökelpoisuus ja tekninen kelpoisuus)
  - Jätteen enimmäiskerrosspaksuus hyödyntämiskohteessa
  - Peittäminen, päällystäminen ja suojaetäisyydet (pohjavesi, kaivot ja vesistöt)
  - Välivarastoinnin enimmäisaika ja varastointialueen yleiset ympäristönsuojeluvaatimukset
- Rekisteröintimenettely
  - Ilmoitus ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten
  - Ilmoituksen sisältövaatimukset (sähköinen ilmoituslomake)
  - Tiedot toteutuneesta hyödyntämisestä (loppuilmoitus)
- Liitteet
  - Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat jätteet (liite 1)
  - Haitallisten aineiden raja-arvot (liite 2)
  - Laadunhallinta (liite 3)

Muuta aina ajankohtaista (ja henkilökohtaista)

Toiminnan ohjaus ympäristösäätelyllä

- Ympäristönsuojelulaki (527/2014)
  - Määritelmät, periaatteet, velvollisuudet ja kiellot
  - Ympäristölupa ja muut hallintomenettelyt
  - Ympäristön tilaa ja tiettyjä toimialoja koskevat erillissäännökset
  - Sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua **ympäristön pilaantumista**
- Tavoitteina
  - Ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja;
  - Turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, tukea kestävää kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta;
  - Edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä vähentää jätteiden määrää ja haitallisuutta ja ehkäistä jätteistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia;
  - Tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena: sekä
  - Parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon
- Tiettyjä pilaantumisen ehkäisyä/rajoittamista koskevia vaatimuksia myös muussa lainsäädännössä

Peruskysymys: mitä pilaantuminen on?

- *Ympäristön pilaantumisella* (tarkoitetaan) sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa:
    - a) terveyshaittaa;
    - b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille;
    - c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista;
    - d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä;
    - e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä;
    - f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle; tai
    - g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus
  - Vastaavia sanamuotoja muissa YSL:n säännöksissä ja säädöksissä
    - Laajennettuna vaarantamiseen, esim. ”aiheuttaa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa...” tai ”voi aiheuttaa haittaa tai vaaraa ympäristölle tai terveydelle...”
    - Pilaantumisen/päästöjen ennaltaehkäisy vs. jo tapahtuneista päästöistä/pilaantuneisuudesta aiheutuvien haittojen ehkäisy
- **Edellyttää haitallista seurausta (haitta) tai sen riittävää todennäköisyyttä (vaara = merkityksellinen riski)**
- Riski = arvio haitan todennäköisyydestä ja vakavuudesta tai yleensä tietyn (erikseen määritellyn) haitan todennäköisyydestä

Pilaantumista koskevien säännösten soveltaminen

- Haittojen ja riskien tapauskohtainen arviointi (= riskinarviointi)
    - Mitä ovat alueella olennaiset suojelun kohteet? -> Haittojen ja riskien tunnistaminen
    - Mikä on riittävä suojelun taso? -> Hyväksyttävän haitan ja riskin määrittely
    - Alittuuko vai ylittyykö hyväksyttävä riskitaso? -> Arviointi (= päästöt vs. vaikutukset)
  - Riskinhallinta, kun arvioitu haitta tai riski liian suuri
    - Toimenpiteiden (ml. lupamääräykset) kohdentaminen riskinarviointiin perustuen (päästöjen rajoittamiselle voi olla säädöksissä myös yleisiä /erillisiä velvoitteita)
  - Riskinhallinnan taso sovitettava sillä saavutettaviin kokonaishyötyihin
    - Kestävä riskinhallinta: ympäristöä, taloutta ja sosiaalisia vaikutuksia koskevien näkökohtien optimointi
    - Vrt. YSL:n yleinen tavoite: ”*Tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena*”
    - Yhteistyö toiminnanharjoittajan, viranomaisen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa
- **Riskiperusteisuus ja ”kestävyys” päätöksenteon (toiminnanharjoittaminen ja viranomaismenettelyt) lähtökohtana**
- Miten tämä toteutuu käytännössä esim. KIP:n toiminnoissa?

Kiitos!

jussi.reinikainen@ymparisto.fi